

slavenskim glazbotvorcem. Profesori njegovi odvrtili bi ga bili možda umah s početka od te tobože lude nakane, da nije u tom poslu posredavao slavni naš pjesnik i pisac Stanko Vraz, koji je dalje vidio nego svi tadašnji praški glazbenici, odgojeni po komandi i u duhu njemačkom.*

Verno je poslušal Vraz slovenske pesmi in melodije ne le svojega rodnega kraja, marveč cele Slovenije. Sam si je na note del slovenske narodne melodije ter jih je do l. 1844. imel že do 400. Ne motimo se, ako trdimo, da se je baš po njegovem vplivu na Hrvatskem udomačilo toliko slovenskih narodnih pesmi. Lisinski sam je 1852. l. uglasbil „Slovenske pučke pjesme“ (Popotnik pridem čez goro. — Tam na placi v jedni gasi. — Pridi, Gorenjc. — Od straže Hrvaške. — Fanti se zbirajo. — Zjutra se stanem). — Bil je pač Vraz za ilirsko dobo posebljena vzajemnost slovensko-hrvatska.

O petdesetletnici smrti Lisinskega in o svoji sedemdesetletnici je pri „Matici Hrvatski“ slavni glasbenik Kuhač priredil in popolnil to svojo knjigo o Lisinskem, ki je prvič izšla l. 1877.

Slovinci častimo spomin Lisinskega in čestitamo Kuhaču. Kdor želi videti žive slike in časov našega preporoda, naj čita Kuhačevo knjigo!

Dr. Fran Ilešič.

U sumraku, drama u četiri čina, napisao Fran Hrčić. Samobor, 1905. Tiskara Eugena Košaka. O tem dramatičnem delu še izpregovorimo. Cena knjigi, ki se dobiva po vseh knjigarnah, je 1 K 60 h.

Gerhart Hauptman: Utopljeno Zvono. To dramsko bajko v petih činih je iz nemškega na srbski jezik prevedel R. I. Odavić (Belgrad, državna štamparija kraljevine Srbije, 1905.) Prevod, ki obsega 169 strani v osmerki, stane 2 K.

Dr. Fran Ilešič.

Novi akordi. IV. letnik, št. 4. in 5. (januar in marec 1905). V štirih svojih moških zborih, oziroma čveterospevih: „V samotah“, „Zlata doba“, „Prošnja“ in „Oreh“ podaje Emil Adamič lep plod svojega razvijajočega se glasbenega narjarjenja. Zborne te skladbe so zanimive, glasi se v njih krepak značaj in pa moški temperament, ki je prost vsake sladkobnosti in ki ravno zato prijetno uzadovoljuje. Plesen zbor je dr. Gustava Ipavca moški zbor „Na plesu“, srečno zaokrožen po primerni svoji melodiki in veseli ritmiki. Med zборе umetniško višje stopnje je šteti dr. Gojmira Kreka mešani zbor „Kanglica“; peti ga bodo morali pač le izbrani zbori, katerim se nudi v tej skladbi virtuozna koncertna točka, ki bode prijetno uzadovoljila tudi po svoji ljubeznivi invenciji. Isti skladatelj nadaljuje v svojem „Eremitu“ svoj klavirski ciklus „K Böcklinovim slikam“, Jos. Procházka pa je pričel z dvema točkama „Promenada“ in „Valse“ priobčevati svoj klavirski ciklus „Karneval“. O vrlinah Procházkove muze ni treba govoriti, znana je briljantnost in melodičnost njegovih s pravo umetniško roko pisanih skladb. Klavirsko skladbo lahkega sloga podaje dr. Benj. Ipavec v svoji „Gavoti“; ta skladatelj podaje še pesem „Iz gozda so ptice odplule“ za en glas in klavir. Za en glas in harmonij ali orgle je tudi Stanko Premrlova „Prošnja“, pesem, katere vznositi značaj je pošteno in toplo občuten.

Dr. Vl. Foerster.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici je priredilo dne 2. aprila v novem „Trgovskem domu“ v Gorici svoj VI. koncert. Povzeti hočemo temu koncertu le eno samo točko, proizvajanje velike skladbe „Prolog“, ki jo je zložil za ta koncert društveni pevovodja Josip Michel. Skladba je umetniški odlično delo mladega umetnika, ki je Dvořákov učenec. Resno in slavnostno doni pričetek simfoniške skladbe v a-molu, iz pianissima se razvija v fortissimo celega orkestra, izza katerega se oglašajo po pozavnah in trompetah motiv mogočnega in železnega ritma, ki dominuje, dokler ne preide skladba v klasiški oblikovani in dvořákovski instrumentovani tričetrtinski „vivace“. V tem „vivace“ se je zahotelo skladatelju, dati duška kipeči radosti, ki jo vzbuja narodu zavest, da je dosegel dom, v katerem naj goji svoje izobraževanje. Zopet se pomirijo tempi in pristno slovanski občuteni „andante“ uvaja moški zbor „Postavljen si, slovenski dom!“ V lahнем toku sledi ženski zbor „Od-rane zore do večera“, združita se pa potem oba zbora k močnemu klicu „iz zemlje je vzraslo“, ki vodi do imponujočega zaključka mogočne skladbe. Skladba je povsem modernega duha, prelestna po svoji melodičnosti, polnozveneča v svojih smelih harmonijah in presenetljivo lepih modulacijah, ki se bleste valovito v orkestru. V zborovem delu pa se javi skladateljev razum za pravilnost deklamacije, ki se druži z invencijo melodičnega talenta in z dobro voljo, hoteti zapisati le to, kar je v okviru tehnične zmožnosti pevskih zborov, ob katerih lastnostih skladbe je potem zboru možno, podati, kakor na tem koncertu, harmoniški vzorno intonovano proizvajanje. — a.

Rudniško gledišče v Idriji. Prevažna je doba Marije Terezije za Idrijo. Ta slavna vladarica je temeljito preosnovala upravo idrijskega rudnika, da bi bolje uspeval; imamo pa izza njenega časa tudi več ustanov, katerih namen je bil, služiti udobnosti, prosveti, omiki, prometu, pa tudi zabavi idrijskih rudarjev, uradnikov in meščanov. Leta 1747. je ustanovila Marija Terezija v Idriji višji rudniški urad, pet let pozneje je povzdignila tedanjo idrijsko kaplanijo v samostojno župnijo; v letih 1760.—1765. so dogradili novo cesto na Vrhniko; leta 1778. je dovolila, da se preuredi idrijska trivijalna šola v glavno šolo s tremi razredi, leto pozneje je dobila Idrija za svoj okraj kriminalno sodstvo. V dobo njenega vladanja spada tudi ustanovitev rudniškega gledišča v Idriji. Zgodovinarji Idrije omenjajo, da je Marija Terezija ustanovila rudniško gledišče; nihče pa ne navaja leta, v katerem bi se bilo to zgodilo. Prav vsled te negotovosti sem preiskal v rudniškem arhivu množico listin, v katerih sem mislil najti zaželjeno pojasnilo. Ni se mi doslej to posrečilo. Vendar pa moremo leto ustanovitve idrijskega gledišča vsaj približno določiti. Neka opazka pravi, da so malo poslopje, služeeče za shrambo orodja, prezidali v gledišče; ker je bilo pa novo žitno skladišče, ki je obenem shramba za orodje, postavljeno l. 1769. in je tako postala prejšnja mala shramba kot taka nepotrebna, so jo preuredili in izpremenili v gledišče, in sicer po l. 1769., torej v dobi 1770. do 1780. Da je pa l. 1780. gledišče že stalo, v tem nas potrjuje Dimitz, ki omenja, da je okoli l. 1780. gostovala v Idriji glediška družba, kateri je bil ravnatelj nečak slavnega nemškega agrarca Emanuela Schikanederja. Ustno izročilo ve povedati, da je dala gledišče postaviti Marija Terezija, to se pravi, da so ga pozidali na stroške erarja. Vendar stvar ni taka. Leta 1815. je nadzoroval idrijski rudnik računski